

 (<https://zadar.tv>)

VIJESTI ([HTTPS://ZADAR.TV/CATEGORY/VIJESTI/](https://ZADAR.TV/CATEGORY/VIJESTI/))

Home (<https://zadar.tv/>) /

ZV ([HTTPS://ZADAR.TV/CATEGORY/AEM/ZV-AEM/](https://ZADAR.TV/CATEGORY/AEM/ZV-AEM/))

„Ima li zlata?“ – arheološko-povijesne crtice Ravnih Kotara (<https://zadar.tv/category/ima-li-zlata-arheolosko-povijesne-crtice-ravnih-kotara/>)

„IMA LI ZLATA?“ – ARHEOLOŠKO-POVIJESNE CRTICE RAVNIH KOTARA

([HTTPS://ZADAR.TV/CATEGORY/IMA-LI-ZLATA-ARHEOLOSKO-POVIJESNE-CRTICE-RAVNIH-KOTARA/](https://ZADAR.TV/CATEGORY/IMA-LI-ZLATA-ARHEOLOSKO-POVIJESNE-CRTICE-RAVNIH-KOTARA/))

KULTURA ([HTTPS://ZADAR.TV/CATEGORY/KULTURA/](https://ZADAR.TV/CATEGORY/KULTURA/))

**„Ima li zlata?“ – arheološko-povijesne
MOZAIK ([HTTPS://ZADAR.TV/CATEGORY/MOZAIK/](https://ZADAR.TV/CATEGORY/MOZAIK/))**

crtice Ravnih kotara (Utvrdimo se)

SPORT ([HTTPS://ZADAR.TV/CATEGORY/SPORT/](https://ZADAR.TV/CATEGORY/SPORT/))

ISF ([HTTPS://ISF.ZADAR.TV](https://ISF.ZADAR.TV))

GLAZBA ▾

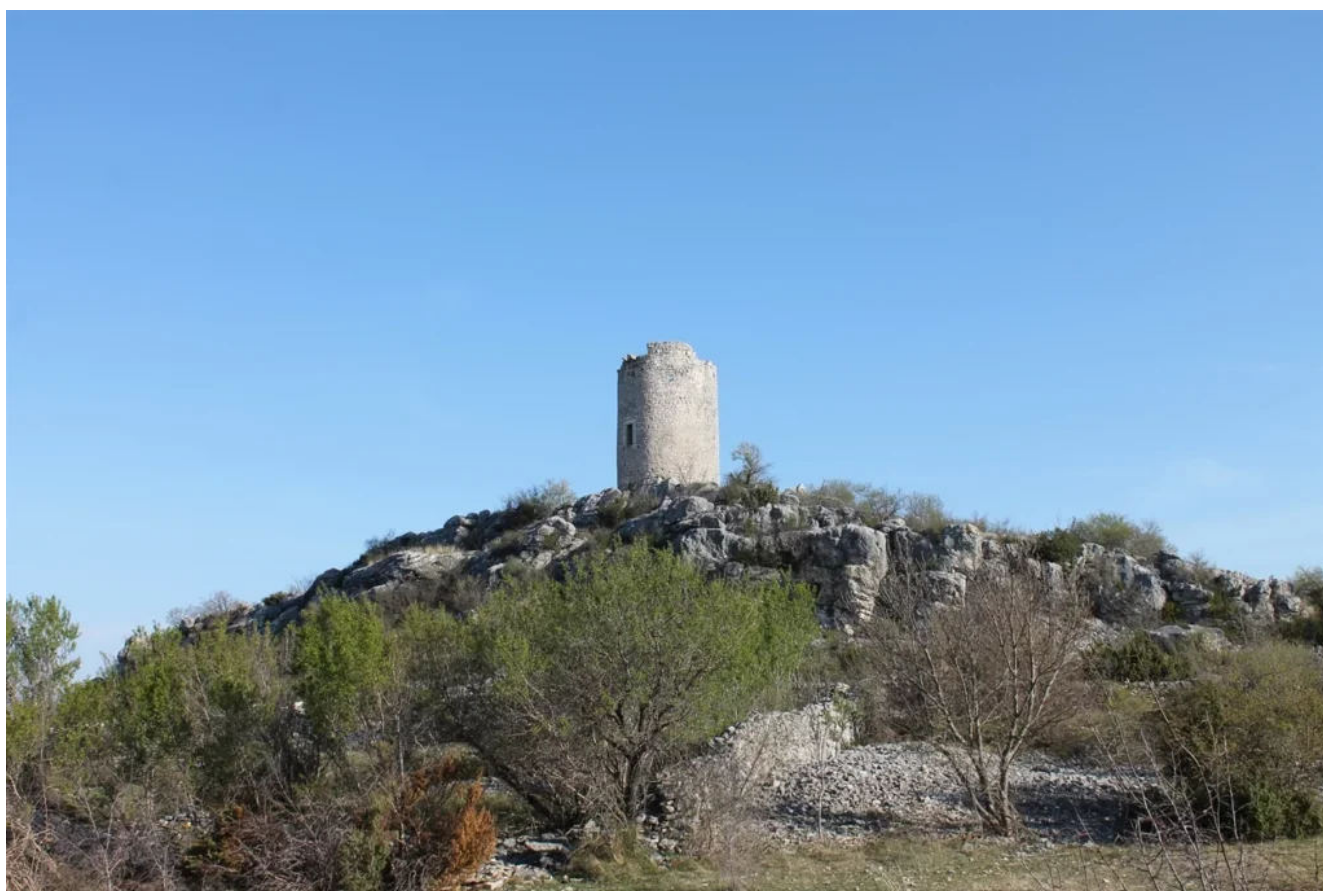
5 min read

🕒 30. studenoga 2024. ✍️ Ante Vukić (<https://zadar.tv/author/antevukic/>)

U ovom članku ukratko prolazimo kroz jednu posebnu cjelinu obrambenih objekata vidljivih u krajobrazu Ravnih kotara, a to su branič – kule. Njihova pojava se smješta u drugu polovicu 15. st. i 16. st. Promjene koje su uslijedile korištenjem vatrenog oružja i topova, uvjetovale su i nove oblike izgradnje fortifikacija. Tako se javljaju kružne kule, zbog veće mogućnosti odbijanja topovske kugle od zidine kule. Pojavu takvih kula vidimo i unutar utvrda, kao što je primjer u Kličevici.

Većina kula sadrži jednake karakteristike. Služile su kao obrambeni objekti za manje posade, ali ponajviše kao osmatračnice važnih prometnica. Također je utvrđena i jasna vizualna komunikacija između pojedinih kula, primjerice Otavac i Brgud. Kružnog su tlocrta, iznutra raščlanjene prizemljem, s dva kata i na vrhu polukatom ili ophodom za stražu. Ulazi su uvijek na prvom katu do kojeg se dolazilo drvenim stepenicama. Otvori na kulama variraju, prema obrambenoj opremi koja se koristila. Uokolo kula mogu se vidjeti ostaci različitih drugih objekata, prvenstveno gospodarske namjene, ali i stambene, dodatne obrane ili pak cisterne.

Branič-kula u Brgudu (H. Manenica, M. Ćurković, Kule i utvrde Ravnih kotara)

Specifičnosti kod pojedinih kula nalazimo u Budaku, gdje se u blizini nalaze ostaci suhozidnih kuća, koje su vjerojatno pripadale srednjovjekovnom selu. Također, zbog dobre očuvanosti, kula u Budaku nudi i dobar uvid u detalje unutrašnjosti jednog takvog objekta, kao što su ostaci kamina, njegovog dimnjaka, nosači za grede i kamene klupice uz prozore.

Pogled na kulu Budak i njezino okruženje iz zraka (H. Manenica, M. Ćurković, Kule i utvrde Ravnih kotara)

Kraj kule u Brgudu nalazimo na zanimljiv detalj u vidu prirodne pećine, čiji je otvor obzidan i koja je mogla služiti kao sklonište ili spremište za posadu iz kule.

Kula Otavac ima ogradni zid koji ju je štitio sa sjeverne, zapadne i istočne strane, a s južne pak strane nalazi se antički kamenolom koji je poslužio kao prepreka potencijalnim napadačima. Nedavno je istražena utvrda s kulama, Osridak – Gradina. Pronađene su dvije faze izgradnje, gdje je slično kao u Kličevici, četvrtastu zgradu zamijenila kružna kula. Pored nje pronađeno je još nekoliko gospodarskih objekata i cisterna.

Ostaci branič-kule u Otavcima kraj Popovića (H. Manenica, M. Ćurković, Kule i utvrde ravnih kotara)

Nekoliko pita spomenuta je i utvrda u Kličevici koja je zanimljiv dio kulturne baštine Ravnih kotara i okolice Benkovca. Kako smo započeli ovo naše putovanje kroz vrijeme u Kličevici sa spiljom gdje su pronađeno ostaci neandertalskog života, tako završavamo pregled zanimljivih crtica povijesti našeg prostora Ravnih kotara na istom mjestu.

Pogled na utvrdu Kličevica sa zapada (preuzeto iz: H. Manenica, M. Ćurković, Kule i utvrde Ravnih kotara)

U blizini starih srednjovjekovnih sela Jarani i Mogorova Dubrava, smjestila se utvrda Kličevica.[1] Utvrdnu započinje graditi plemićka obitelj Kurjaković, 9. ožujka 1453. godine, kako bi zaštitila svoje posjede i resurse koji se tu nalaze. Naime, u blizini utvrde nalaze se ostaci nekoliko mlinica, koje se spominju još u 18. st.[3] Izgradnja utvrde od samog je početka uznemiravala susjedne Mlečane, što se pokazuje u njihovim učestalim žalbama, od kojih je jedna čak završila na dvoru kralja Matije Korvina.[4] Iako je kralj naložio da se obustavi gradnja utvrde, Kurjakovići svejedno nastavljaju njezino fortificiranje, što potvrđuje još jedna mletačka žalba iz 1486. godine.[5] Moć Kurjakovića slabi nakon poraza hrvatskih plemića na Krbavi, 1493. godine, s time opada i snaga obrane utvrde.

1527. godine, pred naletom Osmanlija, padaju Kaštel Benković i Kličevica. U Kličevici nakratko boravi turska posada, ali sredinom 16. je napušta i kao utvrda ona prestaje funkcionirati.

Zahvaljujući izoliranom položaju, danas je dobro sačuvana. Trapezastog je tlocrta, s ovalnom kulom u sjeveroistočnom uglu, ukupne površine 370, 45 m². Istraživanjima 1990. i 2012. godine raspoznala se ranija faza izgradnje koji je imao pravokutni prostor u istočnom dijelu, ali se u kasnijoj fazi na jednom dijelu tog prostora podiže ovalna kula. Vanjski zidovi su očuvani na nekim mjestima do 11 metara, dok je kula očuvana do 19,5 metara. Na južnom, sjevernom i istočnom zidu se vide otvori, odnosno strijelarnice i puškarnice, dok na zapadnom zidu je izostanak otvora, vjerojatno zbog prirodnog obrambenog položaja koji je pružala litica s te strane.

Utvrda u Kličevici nam odaje jedan zanimljiv pregled, kao zatvorena cjelina od stotinjak godina. Pokretni arheološki materijal svjedoči nam o keramičkim posudama, utilitarnim predmetima, opremi posade, nošnje i oružju. Od keramičkih predmeta pronađeni su ulomci kuhinjskog i stolnog posuđa. Variraju od posuđa grubih faktura do fino glaziranog posuđa uvezenog iz Italije i Španjolske.

Datacija ulomaka odgovara vremenu korištenja utvrde u 15. i 16. stoljeću. Od ostalih keramičkih predmeta ističu se pećnjaci koji su se koristili kao dijelovi peći za grijanje. Rijedak su nalaz u Dalmaciji, s obzirom kako se u ovim krajevima preferira kamin s otvorenim ognjištem natkriven napom. Pronalazak keramički grba obitelji Mogorovića i Šubića se također pripisuje okolici Kličevica, što se svakako uklapa u priču o posjedu koji je ta obitelj, zajedno sa Šubićima imala u selu Mogorova Dubrava. Grb se datira u 15. stoljeće.

Izdvojeni nalazi iz utvrde Kličevica. 1) Grb obitelji Mogorović i Šubić, 2) top s tri cijevi (preuzeto iz K. Gusar, M. Ćurković, Utvrda Kličevica: rezultati arheoloških istraživanja 1990. godine)

Od ostalih predmeta, s obzirom na funkciju utvrde, treba spomenuti ostatke oružja kao što su strelice za samostrijele, željezne kuglice za vatreno oružje, kameni projektili, i dijelove jahače opreme (ostruge). No, svakako se svojom posebnosti izdvaja nalaz brončanog lijevanog topa s tri cijevi. Ovakvi topovi su rijedak nalaz, i zanimljivost je u poveznici s nacrtom Leonarda Da Vincija u njegovom Codexu Atlanticus. Prema kodeksu, ovaj bi se kličevački top mogao smjestiti u kraj 15. ili početak 16. stoljeća. Da je bio u upotrebi, moglo bi ukazati i oštećenje na gornjem dijelu topa, koje je moglo doći uslijed nekvalitetnog punjenja ili loše kvalitete cijevi. Uz ovaj izniman top, pronađen je i ostatak cijevi željeznog topa.

Korištena literatura i preporuka za čitanje:

- Hrvoje Manenica, Marin Ćurković, Kule i utvrde Ravnih kotara
- Karla Gusar, Marin Ćurković, Utvrda Kličevica: rezultati arheoloških istraživanja 1990. godine
- Josip Predovan, Marin Ćurković, Marina Jurjević, Bukovica i Ravni Kotari: vodič kroz kulturnu baštinu

Ovaj tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.

Tags: Ante Vukić (<https://zadar.tv/tag/ante-vukic/>) arheologija (<https://zadar.tv/tag/arheologija/>) ima li zlata (<https://zadar.tv/tag/ima-li-zlata/>) kličevica (<https://zadar.tv/tag/klicevica/>) povijest (<https://zadar.tv/tag/povijest/>) Ravni kotari (<https://zadar.tv/tag/ravni-kotari/>)

Previous

„Ima li zlata?” – arheološko-povijesne crtice Ravnih kotara (Nije u šoldima sve)

Next

KK Jazine Arbanasi obranili naslov na veteranskom turniru u Beogradu